

ZPRÁVA O TRHU S MLÉKEM A MLÉKÁRENSKÝMI VÝROBKÝ

Vývoj cen:

	CZV mléko	7,81 Kč/l
	FOB SOM	3 550 USD/t
	FOB SPM	3 450 USD/t
	FOB máslo	2 200 USD/t

Obsah:

Situace na domácím trhu	1-3
<i>SZIF – Charakteristika a průběh programů v rámci společné organizace trhu (SOT) s mlékem a mlékárenskými výrobky.....</i>	2-3
Situace v zahraničí; tabulka CZV.....	4
Vývoj CZV a nákupu mléka graf.....	5
CPV mlékárenských výrobků; Kurzy ČNB....	6
CPV másla a SOM; plnění kvót.....	7-8
Aktuality.....	9-10

Situace na domácím trhu

Ceny zemědělských výrobců podle ČSÚ

V únoru se zastavil nárůst ceny placené zemědělcům (CZV) za mléko kravské třídy Q. započatý v říjnu 2006. Cena stagnovala a zůstala 55 haléřů pod úrovní dubnové ceny z roku 2005 (tehdy dosáhla cena nejvyšší hodnoty minimálně z posledních 11 let).

V únoru 2007 se od prvovýrobců nakupovalo kravské mléko třídy Q. za 7,81 Kč/l, což je stejná cena, jako v lednu a pokles o 30 haléřů proti únoru 2006.

Ceny placené zemědělcům podle krajů se v únoru pohybovaly v rozmezí od 7,00 Kč/l do 8,68 Kč/l. Nejvyšší cena byla zaplacená v Plzeňském kraji a nejnižší cena byla zaplacená v Olomouckém kraji. Nejnižší **průměrná** cena byla placena v Jihomoravském kraji 7,66 Kč/l a nejvyšší průměrná cena byla placena v Libereckém kraji, kde dosáhla 8,00 Kč/l.

Nákup mléka podle MZe 6-12

V únoru mlékárny nakoupily (v ČR i zahraničí) 183 956 tis. litrů mléka o tučnosti 3,97 % s průměrným obsahem bílkovin 3,38 %, za průměrnou cenu 7,80 Kč/l. Únorový nákup mléka byl ve srovnání s průměrným měsíčním nákupem ve čtvrtém čtvrtletí roku 2006 podprůměrný (průměrný měsíční nákup ve třetím čtvrtletí činil 185 971 tis. litrů). Při porovnání únorového nákupu mléka s nákupem v lednu, došlo ke

snížení nákupu o 15 552 tis. litrů. To znamená pokles o 7,79 %. Při meziročním srovnání došlo letos v únoru ke zvýšení nákupu o 0,19 % tedy o 340 tis. litrů mléka.

Každoroční trendy vývoje nákupu mléka jsou patrné z grafu na straně č. 5.

Z celkového nákupu mléka v únoru 2007 bylo 98,87 % mléka nakoupeno ve třídě I. a vyšší za cenu 7,81 Kč/l, v lednu 2007 to bylo 97,58 %.

V únoru nakoupily mlékárny v zahraničí 2 514 tis. litrů mléka, nakoupené mléko mělo tučnost 3,73 % hm. V roce 2006 se nejvíce mléka ze zahraničí nakoupilo v listopadu, a to 2 726 tis. litrů.

Od počátku roku 2007 mlékárny nakoupily 383 464 tis. litrů mléka, za stejné období v roce 2006 to bylo 379 288 tis. litrů mléka. Za celý rok 2006 nakoupily mlékárny 2 329 673 tis. litrů mléka.

Sušené odtučněné mléko (SOM)

V únoru 2007 mlékárny vyrobily 1 621,3 tun SOM, a to je o 243,8 tun (13,07 %) méně než v lednu a o 299,3 tun více než v únoru 2006. V roce 2006 vyrobily mlékárny celkem 19 443,4 tun SOM. Měsíční průměrná výroba ve čtvrtém čtvrtletí 2006 byla 1 308,7 t, což znamená, že únorová výroba byla ve srovnání s průměrem ve čtvrtém čtvrtletí nadprůměrná.

V únoru měly mlékárny na skladech zásobu 1 203,8 tun SOM. Ve srovnání s lednem se snížila zásoba o 323,9 tun. Při meziročním srovnání zásob, došlo letos v únoru ke zvýšení zásob o 483 tun.

Cena průmyslových výrobců v únoru 2007 se při srovnání s předchozím měsícem opět zvýšila, a to o 1,51 Kč na 65,14 Kč/kg a překonala tak o 1,51 Kč zatím historicky nejvyšší hodnotou z ledna 2007.

V prodeji SOM došlo v únoru k nárůstu o 257,5 t (27,57 %) proti předchozímu měsíci. V únoru mlékárny prodaly 1 194,4 tun SOM. Meziročně byl v únoru 2007 prodej o 1 133 tun nižší než ve stejném měsíci roku 2006.

Průměrný měsíční prodej ve čtvrtém čtvrtletí roku 2006 byl 975,43 tun. Za celý rok 2006 prodaly mlékárny 17 917,09 tun SOM.

Máslo

Výroba másla v únoru opět klesla na 4 110,8 t. Při srovnání s lednem je to pokles o 150,9 tun (3,54 %) a při srovnání s úněm 2006 klesla letos výroba o 167,4 tun (3,91 %). Průměrná měsíční výroba ve čtvrtém čtvrtletí 2006 činila 4 488,7 tun, z čehož vyplývá, že únorová výroba byla ve srovnání s tímto čtvrtletím podprůměrná. V roce 2006 vyrobily mlékárny celkem 52 117,1 tun másla.

Zásoba másla se v únoru zvýšila. Na skladech měly mlékárny zásobu 2 028,9 tun másla, a to je o 337 tun více než v lednu a o 686,5 tun méně, než v únoru 2006.

Prodej másla ve spotřebitelském 250 g balení se v únoru znovu snížil. Bylo prodáno 1 237,76 tun másla, a to je o 62,17 tun méně než v lednu. Při meziročním srovnání došlo k poklesu prodeje proti únoru 2006 o 109,64 tun. Za celý rok 2006 prodaly mlékárny 20 250,38 tun másla ve spotřebitelském balení.

Průměrná cena, za kterou mlékárny prodávaly kilogram másla ve spotřebitelském 250g balení v únoru klesla a činila 79,98 Kč/kg. To je ve srovnání s lednovými 80,07 Kč/kg pokles o 0,09 Kč/kg a při srovnání s úněm 2006 klesla letos cena o 3,48 Kč/kg.

Sýry

V únoru 2007 došlo ke snížení výroby sýrů. Ve srovnání s lednem došlo k poklesu výroby o 439,1 tun (6,03 %) a proti únoru 2006 se výroba sýrů snížila o 589,6 tun (7,94 %). V únoru 2007 bylo vyrobeno 6 837 tun přírodních sýrů, což je méně než měsíční průměr ve čtvrtém čtvrtletí roku

2006, který činil 7 257,37 t/měsíc. Celkem bylo v roce 2006 vyrobeno 90 963,1 tun přírodních sýrů.

Zásoba sýrů přírodních u mlékáren vzrostla v únoru 2007 ve srovnání s lednem o 16,9 tun (0,4 %) na 4 359,3 tun.

Kilogram eidamské cihly s obsahem tuku v sušině 30 % prodávaly mlékárny v únoru za 83,52 Kč, což je o 0,04 Kč/kg méně než v lednu a o 2,02 Kč méně než v únoru 2006. Eidamská cihla s obsahem tuku 45 % se v únoru prodávala za 86,74 Kč/kg, a to je o 2,22 Kč méně než v lednu a o 2,09 Kč/kg méně než v únoru 2006.

Státní zemědělský intervenční fond

Mléčné kvóty

V období od 1.2.2007 do 28.2.2007 dodali producenti odběratelům 206 263,3 tun mléka, přímý prodej byl 171,3 tun mléka. Plnění referenčního množství pro dodávky za období od 1.4.2006 do 28.2.2007 činí celkem 2 449 495,8 tun, což představuje 89,57 % vnitrostátního referenčního množství mléka pro dodávky (tj. 2 734 719,873 tun). Plnění referenčního množství pro přímý prodej v období od 1.4.2006 do 28.2.2007 činí celkem 2 070,4 tun, což představuje 64,48 % vnitrostátního referenčního množství mléka pro přímý prodej (tj. 3 211,127 tun). Rozdíly ve výpočtu plnění referenčního množství pro přímý prodej za období 1.4.2006 – 31.1.2007, proti údaji za měsíc listopad, vznikly z důvodu zpětně nahlášených oprav měsíčních hlášení ze strany producentů mléka.

Intervenční nákup a soukromé skladování mléčných výrobků

Evropská komise zahájila intervenční nákup másla Nařízením komise (ES) č.195/2007. Toto nařízení vstoupilo v platnost dne 1.3.2007.

V ČR zatím intervenční nákup zahájen nebyl.

Intervenční cena od 1.7.2006 do 30.6.2007 je 259,52 EUR/100 kg, nakupuje se za 90 % intervenční ceny, tj. 233,57 EUR/100 kg. Od 1.7.2007 bude intervenční cena 246,39 EUR/100 kg a nakupovat se bude za 90% intervenční ceny, tj. 221,75 EUR/100 kg.

Bližší informace naleznete na www.szif.cz ve složce Společná organizace trhu/živočišná výroba/mléko.

Poskytování podpory na nákup másla neziskovými institucemi a organizacemi

Tento program, který vychází z nařízení Komise (ES) č. 1898/2005 ze dne 9. listopadu, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o opatření pro odbyt smetany, másla a zahuštěného másla na trhu Společenství – kapitola IV., ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 225/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, i nadále pokračuje. Byly přijaty další kompletní žádosti o vystavení Potvrzení, která jsou průběžně vystavována. Od počátku roku 2007 bylo přijato 9 žádostí o potvrzení, žádná z přijatých žádostí nebyla zamítnuta. U jedné žádosti z roku 2006 bylo zastaveno řízení. Schváleno bylo 8 žádostí. Vydáno bylo celkem 93 kusů potvrzení. Celkem bylo požadováno 42 028 kg másla. Nebyla přijata žádná žádost o podporu (pouze jedna oprava žádosti o podporu z roku 2006) a byla vyplacena podpora ve výši 240 042,35 Kč.

Prodej másla za snížené ceny a poskytování podpory pro smetanu, máslo a zahuštěné máslo určené k použití při výrobě cukrářských výrobků, zmrzlín a jiných potravin

Tato podpora vychází z nařízení Komise (ES) č. 1898/2005 ze dne 9. listopadu, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o opatření pro odbyt smetany, másla a zahuštěného másla na trhu Společenství – kapitola II., ve znění pozdějších předpisů a současně je v dikci zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 225/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Získání podpory v rámci tohoto nařízení je vázáno na účast v nabídkovém řízení. V měsíci březnu 2007 proběhlo 27. a 28. dílčí nabídkové řízení uskutečňované v rámci stálého nabídkového řízení podle výše uvedeného nařízení Komise. V rámci prodeje intervenčního másla prostřednictvím nabídkového řízení, byla přijata jedna nabídka od zahraničního účastníka. Detailní informace o výši podpor a zpracovatelských záruk z dílčích nabídkových řízení jsou zveřejněny v Úředním věstníku EU na internetových stránkách <http://www.europa.eu.int/>.

Poskytování podpory pro odstředěné mléko a sušené odstředěné mléko využívané jako krmivo a prodej takového sušeného odstředěného mléka

Tato podpora vychází z nařízení Komise č. 2799/99 ze dne 17. prosince 1990, o poskytování podpory pro odstředěné mléko a sušené odstředěné mléko používané jako krmivo a prodej takového mléka a současně je v dikci zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 225/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Poskytování příspěvku při nabídkovém řízení na zahuštěné máslo určené pro přímou spotřebu ve Společenství

Tato podpora vychází z nařízení Komise (ES) č. 1898/2005 ze dne 9. listopadu, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o opatření pro odbyt smetany, másla a zahuštěného másla na trhu Společenství – kapitola III., v platném znění a současně je v dikci zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 225/2004 Sb., o některých podrobnostech provádění vybraných tržních opatření společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky, ve znění pozdějších předpisů.

Získání podpory je vázáno na účast ve výběrovém řízení. V měsíci březnu 2007 proběhlo 27. a 28. dílčí nabídkové řízení podle výše uvedeného nařízení Komise. O proběhlých tendrech bylo vždy odesláno hlášení EK. V rámci těchto výběrových řízení, nebyla na SZIF doručena žádná nabídka.

Detailní informace o výši podpory a zpracovatelských záruk z dílčích nabídkových řízení jsou zveřejněny v Úředním věstníku EU na internetových stránkách www.europa.eu.int.

Podpora spotřeby školního mléka

SZIF vydal koncem března Rozhodnutí o přiznání podpor za první období školního roku 2006/2007 (září – prosinec 2006) dvěma mlékárenským subjektům a jedno Usnesení – výzvu k opravě a doplnění Žádosti o podpory. V průběhu března přijal SZIF další tři Žádosti o podpory za výše uvedené období. Tyto žádosti se v současné době zpracovávají.

Pracovníci oddělení vnější kontroly SZIF provedli v průběhu března kontrolu na místě u jedné schválené mlékárny.

V únoru mlékárny vyrobily 372,5 tis. litrů školního mléka, a z toho bylo 331,7 tis. litrů mléka ochuceného.

Podpora výroby kaseinu a kaseinátů z odstředěného mléka

Program vychází z nařízení Komise č. 2921/1990 o podpoře výroby kaseinu a kaseinátů z odstředěného mléka. Poslední změna částky podpory byla prozatím provedena nařízením Komise č. 1487/2006 ze dne 9. 10. 2006, kdy byla snížena z 0,52 na 0,00 EUR na 100 kg odstředěného mléka zpracovaného na kasein či kaseinát.

Použití kaseinu a kaseinátů při výrobě sýrů

Program vychází z nařízení Rady č. 2204/1990, a nově z nařízení Komise č. 1547/2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady č. 2204/1990 a kterým se ruší nařízení Rady č. 2742/1990. Program je dále upraven nařízením vlády č. 225/2004 Sb., v platném znění.

V březnu 2007 byla na SZIF doručena dvě měsíční hlášení od držitelů povolení. Probíhají dvě kontroly u dvou subjektů, které nemají povolení na používání kaseinu a kaseinátů při výrobě sýrů. Byla přijata jedna opravená žádost o povolení pro použití kaseinu a kaseinátů při výrobě sýrů, která nebyla kompletní a proto bylo zasláno usnesení a výzva k opravě. Bylo vystaveno jedno povolení k použití kaseinu a kaseinátů při výrobě sýrů a jedno rozhodnutí o zamítnutí povolení na jeden výrobek.

Situace v zahraničí Ceny FOB západní Evropa

Světová tržní cena v paritě vyplaceně loď (FOB) v západní Evropě se v březnu 2007 zvýšila u všech sledovaných komodit.

Při srovnání s únorem vzrostla u másla na 2 200 USD/t (o 150 USD/t), u SPM na 3 450 USD/t (o 300 USD/t) a u SOM na 3 550 USD/t (o 400 USD/t).

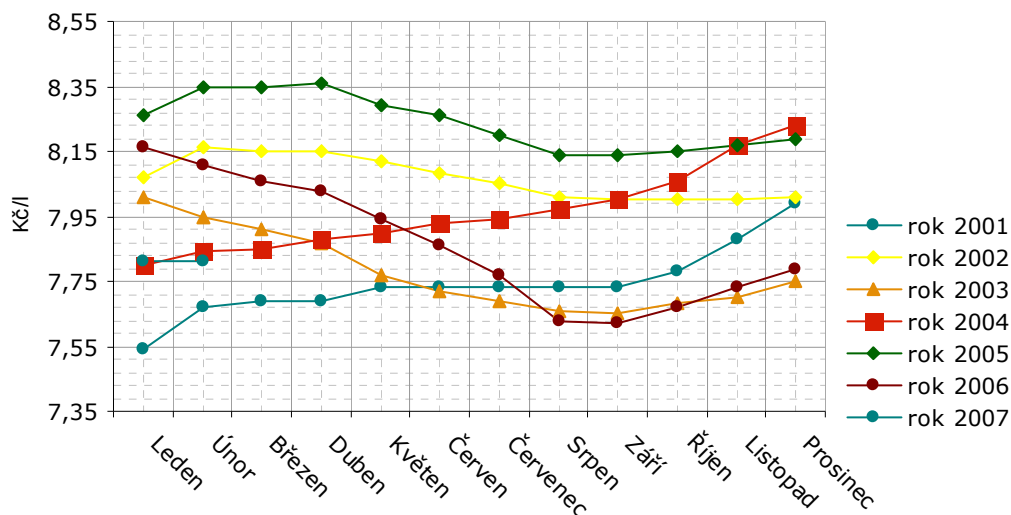
Zdroj: Dairy Markets

Tab.: č.1 Ceny placené zemědělcům za kravské mléko třídy Q.

rok/měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1995	6,20	6,46	6,48	6,53	6,55	6,53	6,49	6,41	6,39	6,49	6,60	6,66
1996	6,76	6,87	6,90	6,92	6,94	6,90	6,87	6,89	6,89	6,95	6,97	6,99
1997	7,05	7,14	7,13	7,10	7,08	7,08	7,14	7,12	7,15	7,19	7,29	7,36
1998	7,62	7,93	7,95	7,99	7,97	7,96	7,98	7,91	7,91	7,92	7,76	7,68
1999	7,67	7,77	7,73	7,57	7,01	6,47	6,65	7,14	7,16	7,11	7,28	7,41
2000	7,42	7,47	7,48	7,48	7,48	7,47	7,47	7,48	7,48	7,49	7,51	7,50
2001	7,54	7,67	7,69	7,69	7,73	7,73	7,73	7,73	7,73	7,78	7,88	7,99
2002	8,07	8,16	8,15	8,15	8,12	8,08	8,05	8,01	8,00	8,00	8,00	8,01
2003	8,01	7,95	7,91	7,87	7,77	7,72	7,69	7,66	7,65	7,68	7,70	7,75
2004	7,80	7,84	7,85	7,88	7,90	7,93	7,94	7,97	8,00	8,06	8,17	8,23
2005	8,26	8,35	8,35	8,36	8,29	8,26	8,20	8,14	8,14	8,15	8,17	8,19
2006	8,16	8,11	8,06	8,03	7,94	7,86	7,77	7,63	7,62	7,67	7,73	7,79
2007	7,81	7,81										

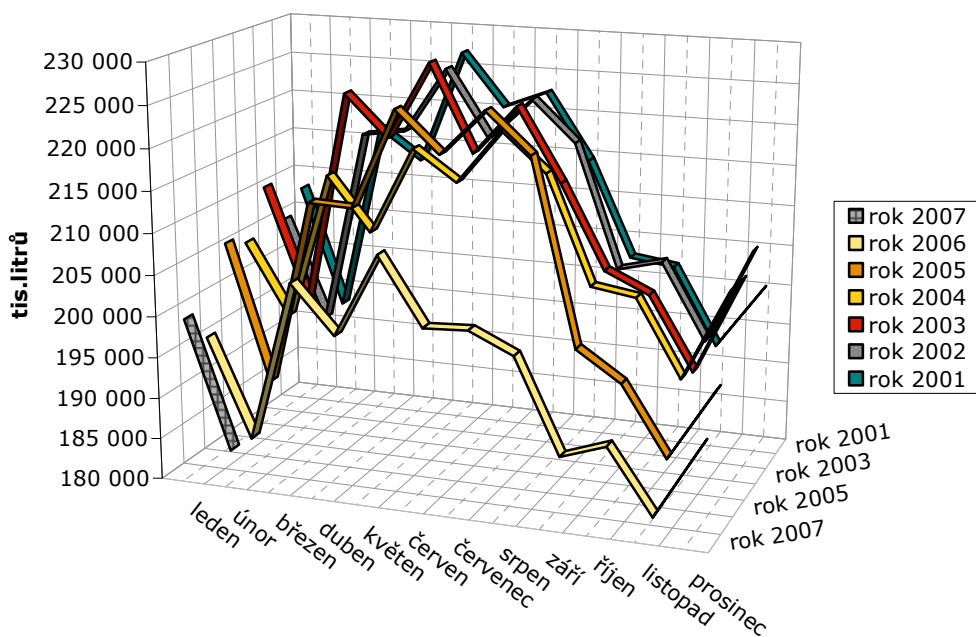
Zdroj: ČSÚ

Vývoj cen placených zemědělcům za mléko kravské třídy Q.

Zdroj: ČSÚ

Nákup mléka po měsících

Pozn.: V grafu jsou uvedeny nákupy mléka tuzemskými mlékárnami včetně nákupů ze zahraničí, v grafu není zohledněn vývoz mléka z ČR a hodnoty tudíž není možné zaměňovat s produkcí mléka v ČR. Údaje v grafu proto není možné použít k vyhodnocení plnění mléčné kvóty, této problematice je věnována samostatná kapitola v textu.

Zdroj: Mlék (MZe)6-12

Tab.: č.2 Kurzy devizového trhu - měsíční průměry za rok 2006 a 2007

měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
USD06	23,733	23,796	23,834	23,251	22,138	22,441	22,441	22,007	22,297	22,433	21,754	21,022
USD07	21,419	21,593	21,189									
EUR06	28,721	28,409	28,650	28,508	28,271	28,385	28,445	28,193	28,380	28,290	28,030	27,777
EUR07	27,841	28,231	28,055									

Zdroj: ČNB

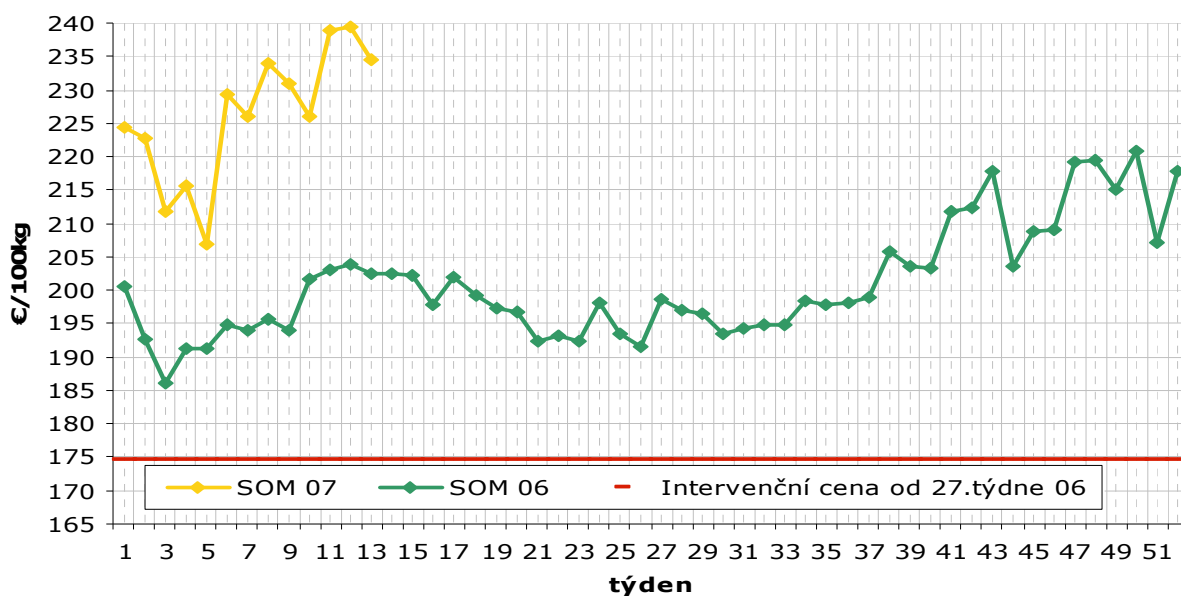
Tab.: č.3 Ceny mlékárenských výrobků při prodeji z mlékárny

Kurz ECB (EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA) za březen – 28,043 Kč/€

Název výrobku	Cena v Kč/kg, průměr za březen	Změna k únoru v %
Sušená syrovátka <i>bez přidaného cukru, baleno v pytlích po 25 kg</i>	27,88	+2,35
Sušené odtučněné mléko <i>tuk do 1,5%, baleno v pytlích po 25 kg</i>	65,65	+1,17
Sušené plnotučné mléko <i>tuk 26%, baleno v pytlích po 25 kg</i>	71,92	+0,06
Máslo ve spotřebitelském balení 250 g <i>tuk minimálně 82%, voda max. 16%</i>	78,99	-1,78
Máslo v blocích 25 kg <i>tuk minimálně 82%, voda max. 16%</i>	71,16	+3,88
Máslo v blocích 25 kg cena podle nařízení EC <i>č. 2771/1999 včetně dopravních nákladů 2,5 €/100 kg</i>	71,86	+3,83
Sýr ementálského typu - Moravský bochník <i>tuk minimálně 45%</i>	87,23	+1,44
Sýr ementálského typu - Primátor <i>tuk minimálně 45%</i>	103,74	+5,38
Eidam 45 <i>tuk minimálně 45%</i>	87,24	-1,72
Eidam 30 <i>tuk minimálně 30%</i>	82,89	-0,67

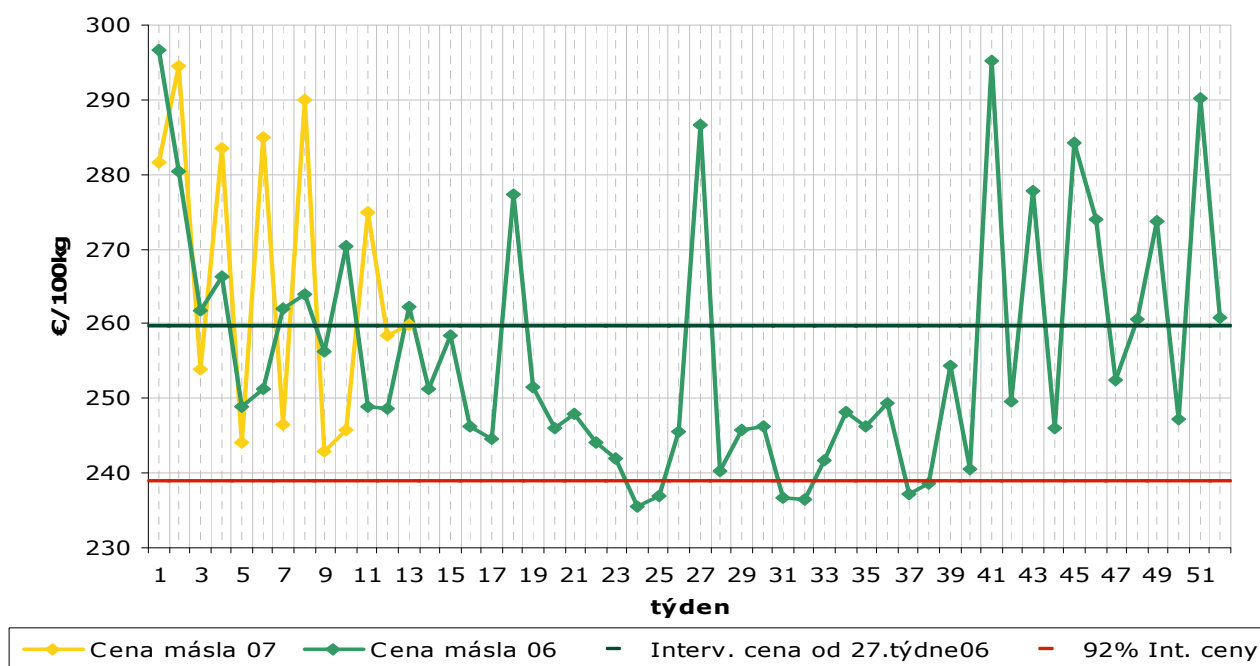
Ceny jsou zjišťovány Státním zemědělským intervenčním fondem na základě nařízení Komise 562/2005, nařízení Komise 2771/1999, zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády ČR č. 225/2004 Sb.

Vývoj cen SOM v ČR (pytle 25 kg) vůči intervenční ceně

Zdroj: TIS^{ČR}

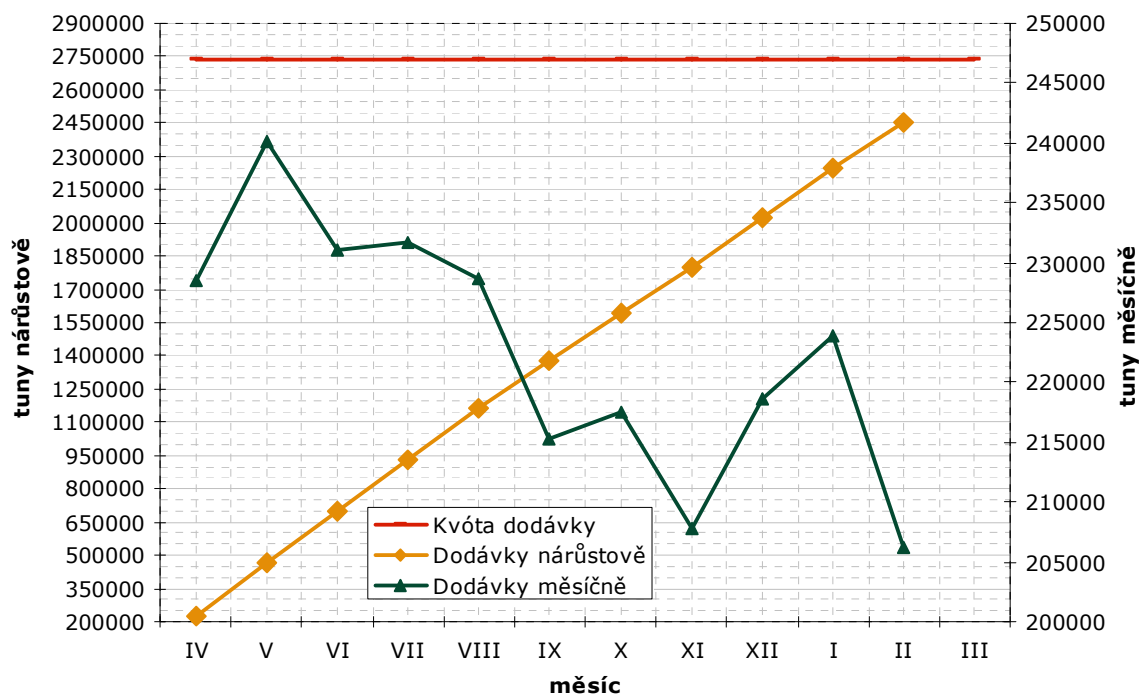
Vývoj CPV másla v ČR (blok 25 kg) vůči intervenční ceně

Pozn. Cena másla je včetně dopravních nákladů 2,5 €/100 kg, podle nařízení Komise č. 2771/1999.

Zdroj: TIS^{ČR}

Plnění mléčné kvóty pro dodávky v kvótovém roce 06/07

Zdroj: SZIF

Odbytové ceny mlékárenských výrobků na Slovensku ve 12. týdnu 2007

Výrobek	Cena Sk/kg	Prodané množství v t	Změna ceny k 11. týdnu 2007 v %	Změna ceny k 12. týdnu 2006 v %
Máslo čerstvé spotř. balení	114,68	109,43	-1,5	-4,5
Máslo bloky 16% vody	95,06	22,54	-16,2	-4,4
Tvaroh měkký, 250 g	82,39	17,38	-	+3,2
Eidamská cihla 45% tuku v sušině	103,50	184,23	-3,0	-5,2
Bryndza sýr v balení 125 – 250 g	124,91	41,68	+0,1	-0,2
Bryndza sýr volně ložená	118,46	24,84	-0,1	+1,3
Sušené plnotučné mléko	86,38	74,57	-1,0	+1,4
Sušené odtučněné mléko	78,12	88,44	-1,8	+6,5

Poznámka : Uváděné ceny jsou bez DPH, Kurz Kč/100 Sk podle ČNB pro 12. týden byl 83,818.

Zdroj : PPA - ATIS

Aktuality

Brojí slovenské úřady proti českým potravinám?

Vypadá to, jakoby na Slovensku probíhala cílená kampaň, jejímž záměrem je poškodit české potravinářské výrobce.

Vše začalo začátkem února, kdy slovenští hygienici prohlásili, že český sýr Niva Pilos od společnosti Madeta prodáváný na Slovensku obsahoval nadměrné množství nebezpečné bakterie listeria, která může způsobit vážné zdravotní problémy. Potvrdily to prý laboratorní testy. Následné kontrolní testy české veterinární správy ve zmiňovaném sýru z doby dodávky na Slovensko přitom žádný nadlimitní výskyt nebezpečné bakterie listerie nezjistili.

Mluvčí českých veterinářů Josef Duben doslova řekl: „Podle provedených vyšetření, zaměřených i na pozdější dobu, se nemohlo na trh dostat nic závadného.“ Jenže zbytečně vyvolaná panika slovenských hygieniků způsobila Madetě mnohamilionové škody: plných 40 milionů korun. Ředitel Madety Milan Teplý proto v reakci na události na Slovensku řekl, že Madeta hodlá podat kvůli poškození dobrého jména žalobu.

Podobná příhoda potkala jen o pár dnů později, v polovině února, společnost Unilever.

Slovenská Státní veterinární a potravinová správa přišla s oznámením, že v české tatarské omáčce značky Hellmann's se našly drobné kousky skla. Zástupci Unileveru neztráceli čas a pro jistotu nechali daný výrobek otestovat odborníkům z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze. A výsledek? Světe div se: ukázalo se, že v omáčce nebylo sklo, ale vínan vápenatý, který je podle společnosti Unilever zdravotně neškodný.

Na nedávné události na Slovensku proto neprodleně reagovala Potravinářská komora ČR. „Přístup a postupy slovenských orgánů vůči potravinářským výrobcům z ČR považujeme za diskriminační,“ prohlásil prezident PK Jaroslav Camplík. PK zároveň požádala ministra zemědělství Petra Gandaloviče a ministra zahraničních věcí Karla Schwarzenberga, aby si celou záležitost nechali od slovenské strany vysvětlit a nad postupem slovenských úřadů vyjádřili velké znepokojení.

Zdroj: Potravinářská komora

Obliba mléčných bioproduktů roste

Olma letos ztrojnásobí produkci biomléka a biojogurtů.

Díky novým dodavatelům Olma denně nakupuje až 15 000 litrů biomléka a nadále jedná o dalších dodávkách jak v tuzemsku, tak v zahraničí. Poptávka po bioproduktech mlékárny se neustále zvyšuje, což zřejmě souvisí jak s propagací biopotravin, tak s růstem životní úrovně zákazníků.

Olma vyrábí certifikované biopotraviny pod značkou Olma BIO a BIO Via Natura již od roku 2000, kdy jako první mlékárna u nás dostala certifikát opravňující k výrobě biopotravin. Kromě čerstvého BIO mléka baleného v litrových pet lahvičkách Olma nabízí čtyři druhy BIO jogurtů. Zvažují se však možnosti rozšíření nabídky, zejména pokud jde o nové příchutě, v úvahu však přicházejí i zcela nové výrobky.

Zdroj: ÚZPI

První evropští zemědělci neuměli trávit mléko

Analýza DNA koster prvních neolitických zemědělců ukazuje, že lidé té doby ještě nebyli schopni trávit laktózu a nemohli proto s výjimkou nejranějšího dětství pít mléko. Laktáza je šikovný enzym z rodiny beta-galaktosidáz. Dokáže hydrolyzovat mléčný cukr, čili laktózu na jednoduché stravitelné cukry a je tak klíčovým enzymem při trávení mléka. Laktóza je přitom disacharid složený z molekul beta-D-galaktózy a beta-D-glukózy spojených glykosidickou vazbou. Na laktóze je založené mateřské mléko savců, jimž samice krmí své potomky. Obvykle představuje 2-8% rozpuštěných látek v mléce.

Většina lidí na světě dokáže trávit laktózu jenom v raném dětství a po dosažení 2. až 5. roku života o tuhle schopnost většina obyvatel planety přijde. Jejich gen pro enzym laktázu přestane fungovat. Během evoluce ale v některých lidských populacích došlo k potěšující změně, díky níž si mnozí lidé původem z Evropy, Blízkého Východu, Indie a také východoafrického Masajové mohou vychutnávat mléko chovaných zvířat i v dospělosti. Jde o klasicky mendelovsky děděný dominantní znak.

Mark Thomas z University College London se svými kolegy pomocí sekvencí DNA z evropských neolitických koster dokládá, že k evoluci trvanlivé laktázy došlo velice rychle. Zmíněné kostry datované do období 5840 až 5000 před počátkem letopočtu totiž prozrazují, že jejich majitelé, nejranější organizovaní zemědělci z různých míst severní, střední a jižní Evropy, mléko trávit

nedokázali. Dnes ale v Evropě umí trávit mléko i v dospělosti většina obyvatel, proto muselo být šíření této genetické vlohy pravdu dramaticky rychlé. Podle autorů studie jde vlastně o nejdůležitější vlastnost, kterou evoluce vytvořila v rámci Evropy.

Pokud se pokouší pít mléko někdo, komu nefunguje laktáza, dopadne hodně špatně. Oteče, bude ho bolet břicho a dostane průjem. Čas od času se to někomu přihodí, doktoři pak diagnostikují nesnášenlivost laktózy. V budoucnu by to jistě šlo léčit genovou manipulací, zatím se dotýčný dozví, že buď může vyškrtnout mléko ze svého jídelníčku a experimentovat s mléky rostlinného původu nebo že může užívat laktózu v pilulkách. Pokud otěhotní žena nesnášející laktózu, má 44% šanci, že během těhotenství začne laktózu trávit.

Zatím ještě není úplně jasné, proč bylo pro první zemědělce tak velice výhodné pít mléko a nikoliv jenom vodu, jistou představu už o tom ale máme. Šlo o spolehlivý zdroj tekutin, mléko má dobrou výživnou hodnotu a pití mléka je na rozdíl od běžně dostupné vody bezpečné, pokud jde o parazity.

Výsledky naznačují, že první evropští zemědělci jako dospělí mléko pít nemohli. Pokud v té době již

existovali lidé schopní mléko pít po celý život, museli být velmi vzácní. Tak rychlé rozšíření této vlastnosti podle autorů nevypovídá o ničem jiném, než o výjimečně silném přírodním výběru, který ji dokázal tak rychle a účinně prosadit. Dříve se uvažovalo o tom, že náhodný vznik odolnosti vůči mléku předcházela zemědělství a že vlastně umožnil chov dobytka. Podle všeho to tak nebylo, lidé chovali dobytek daleko dřív, než mohli běžně pít jeho mléko. Schopnost trávit laktózu i v dospělosti pak vznikla nejspíš v důsledku dlouhodobého vystavení zemědělských společností mléku.

Je zřejmé, že vznik schopnosti trávit mléko i v dospělosti nebyl nijak extrémně složitý. Laktáza v lidském genomu už pochopitelně byla, stačilo jen zrušit její časové omezení. Bylo by hezké si při příštím nákupu v hypermarketu uvědomit, že si na veškerých mléčných výrobcích můžeme pochutnat jen a pouze díky této šikovné nedávné změně naší genetické výbavy.

Prameny:

PNAS online February 28, doi: 10.1073/pnas.0607187104 Wikipedia.

Zdroj: www.Osel.cz

Vydavatel

TIS ČR, SZIF

Státní zemědělský intervenční fond
Ve Smečkách 33, 110 00 Praha 1

www.szif.cz

Odpovědný pracovník

Ing. Tomáš Materna
vedoucí samostatného oddělení
agrární informatiky

tel.: 222 871 577
fax: 222 871 591
e-mail: materna@szif.cz

Komoditní manager

Bc. Petr Šup

tel.: 222 871 544
fax: 222 871 591
e-mail: sup@szif.cz

Rozmnožování anebo rozšiřování tohoto zpravodaje nebo jeho části jakýmkoliv způsobem je zakázáno, s výjimkou případů povolených autorským zákonem nebo předchozího písemného souhlasu TIS^{ČR} SZIF. Údaje obsažené v tomto zpravodaji jsou pouze informativního charakteru a nemají závaznou povahu. Jejich citace je možná pouze s uvedením zdroje TIS^{ČR} SZIF.